
МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 352.075:681.5

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2-2.25>

О. С. Малюхов

аспірант кафедри менеджменту і публічного адміністрування
Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ З ДОПОМОГОЮ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ

У статті проаналізовано можливості потенціалу модернізації публічного управління щодо перспективи та потреби впровадження smart-технологій в діяльність органів влади.

Під час дослідження доведено гіпотезу щодо того, що в основу публічного управління має бути покладена інтеграція новітніх Smart-технологій на різних ланках життя населених пунктів: зокрема, забезпечення кращого рівня послуг для населення, зниження бюджетних витрат, модернізація інфраструктури, енергетичної сфери, підтримка малого та середнього підприємництва, підвищення якості сфер здоров'я, та освіти, розв'язання екологічних проблем населених пунктів. Зазначено, що дослідницькою групою, включно автора статті, було проведено соціологічне дослідження щодо формування сприятливого середовища для впровадження реформи децентралізації на теренах української держави та акцентовано увагу на деяких аспектах, які стосуються модернізації публічного управління. За результатами опитування було здійснено оцінку сучасного стану взаємодії органів місцевого самоврядування та українського суспільства. Узагальнено основні проблеми мешканців населених пунктів України, їх інформованість про діяльність влади та можливості впливати та контролювати виконання рішень місцевої влади. З'ясовано потребу та перспективи впровадження Smart-технологій в діяльність органів публічного управління. Здійснено огляд законодавства України, який засвідчує про незакінченість створення нормативно-правової бази для впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Наголошено, що серед серйозних проблем, які гальмують налагодження розвитку місцевості є недостатня інформованість громадян, вони не мають можливості оперативно повідомляти органи влади щодо виникнення проблем та впливати на розвиток свого населеного пункту.

Сучасне суспільство вбачає майбутнє за розвитком інтернет-порталів у мобільних додатках з верифікацією через спеціальний код або за паспортом, де вони могли б впливати на рішення влади та стежити за ходом їх виконання. Визначено, що формування та розвиток інформаційних технологій в Україні, має бути пріоритетним напрямом діяльності, обов'язковим інструментом щодо сприяння розвитку суспільства в усіх його проявах.

Ключові слова: публічне управління, smart-технології, smart-місто, органи місцевого самоврядування, активні громади, диджитал суспільство.

Постановка проблеми. Наразі більшість країн світу використовують інформаційно-комунікаційні технології, з допомогою яких можна розширити можливості публічного управління, а саме: оперативно доводити рішення до населення,

мати зворотний зв'язок від мешканців населених пунктів, громадяни можуть брати участь у прийнятті та контролі виконання рішень влади, запропонувати альтернативні шляхи їх вирішення, а також отримувати якісні послуги, зокрема завдяки високому рівню інформованості громадян.

Сьогодні Україна стоїть на порозі змін: відбувається розбудова інформаційного суспільства, і тому дуже важливо в даний час зрозуміти настрої мешканців, їх готовність до розв'язання проблемних питань та визначити перспективні напрями впровадження Smart-технологій в діяльність органів місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кількість наукових досліджень, присвячених питанню впливу інновацій на розвиток різних територій, з кожним роком збільшується. У багатьох закордонних і вітчизняних дослідженнях розглядається методологія оцінювання та порівняння інноваційного розвитку країн, регіонів і міст. Зазначеній тематиці присвячені роботи М. Бойкової, І. Ілліна, М. Салазкіна [2], М. Кавади [13], С. Чукот, В. Дмитренка [12], Н. Кунанець, Р. Небесного, О. Мацюка [8]. Аналіз наукових джерел засвідчив, що процес модернізації публічного управління з допомогою Smart-технологій на сьогодні є релевантним, однак потребує поліваріантності напрямів та механізмів вдосконалення у процесі реформування територіальної організації влади в Україні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Стати країною лідером в інформаційному столітті Україні можливо лише завдяки впровадженню та поширенню інформаційно-комунікаційних технологій між суспільством і владою, що неодмінно призведе до серйозних трансформацій у системі публічного управління. Однак наразі залишається ще низка невирішених проблемних питань, в основні яких простежується незрозумілість настроїв населення та його готовність до таких змін та чи є потреба в цьому, а також у формуванні базових ефективних механізмів модифікації політичної діяльності органів публічної влади в умовах децентралізації та певної кількості каналів взаємодії влади та суспільства для достатнього інформаційного забезпечення громадян та досконалого надання їм послуг. Зазначені вище аспекти зумовили доцільність та актуальність підготовки даної статті.

Мета статті – дослідити трансформаційні зміни в суспільстві з питання інформаційних технологій (Smart-технологій)

в діяльності органів місцевого самоврядування, визначити потребу та перспективи впровадження.

Виклад основного матеріалу. В основу публічного управління має бути покладена інтеграція новітніх Smart-технологій на різних ланках життя населених пунктів: зокрема, забезпечення кращого рівня послуг для населення, зниження бюджетних витрат, модернізація інфраструктури, енергетичної сфери, підтримка малого та середнього підприємства, підвищення якості сфер здоров'я, та освіти, розв'язання екологічних проблем населених пунктів. Саме за цих умов автором та дослідницькою групою кафедри Менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова було проведено соціологічне дослідження на тему: «Створення сприятливого середовища для впровадження реформи децентралізації в Україні» у період з 19 лютого по 5 травня 2019 року.

Об'єктом дослідження виступали працівники органів державної виконавчої влади, посадові особи місцевого самоврядування, науковці, студенти та аспіранти, представники малого, середнього та великого бізнесу, працівники сфери культури, сільськогосподарської галузі, сфери обслуговування та торгівлі.

Мета даного дослідження полягає у визначенні потреб та основних проблем об'єднаних територіальних громад.

Основними завданнями дослідження були такі:

- оцінити сучасний стан взаємодії органів місцевого самоврядування та українського суспільства;
- виявити основні проблеми у взаємовідносинах органів місцевого самоврядування та суспільства;
- визначити стан якості надання послуг та інформованості мешканців, щодо рішень та стан їх виконання;
- з'ясувати потребу та перспективи впровадження Smart-технологій в діяльність органів публічного управління.

Загальна кількість опитаних – 115 осіб. Вибірка опитування будувалася як стратифікована, багатоступенева,

випадкова із квотним відбором респондентів на останньому етапі. Відповідно до відповідей, респонденти розподілилися таким чином (у % зіставленні):

– за статтю:

чоловіки – 52,2; жінки – 47,8;

– за віком:

від 18 до 28 років – 32,2; від 38 до 45 років – 26,1; 56 років і старше – 7,8; від 29 до 37 років – 21,7; від 46 до 55 років – 12,2;

– за освітою:

мають вчений ступінь – 13; незакінчена вища – 11,3; середня – 0 вища – 67,8; середня спеціальна – 7,8; неповна середня – 0;

– за місцем проживання (область):

Київська – 24; Одеська – 2; Полтавська – 4; Сумська – 10; Харківська – 35; Херсонська – 2; Запорізька – 1; Вінницька – 3; Миколаївська – 4; Львівська – 5; Черкаська – 1; Хмельницька – 6; Донецька – 3; інші – 14;

– за основним заняттям:

представник малого бізнесу – 4,4; медпрацівник – 8,8; працівник органів виконавчої влади – 10,5; аспірант – 3,5; працівник сільськогосподарської галузі – 0,9; студент, слухач – 7; службовець (недержавна служба) – 10,5; науковець – 13,2; працівник сфери культури – 1,8; інші – 14,9; безробітний – 2,6; пенсіонер – 3,5; працівник сфери обслуговування, торгівлі – 0,9; працівник органів місцевого самоврядування – 16,7; представник великого та середнього бізнесу – 0,9;

Одним із завдань було визначити ефективність інформування владою своїх жителів про послуги, які надаються в населе-

ному пункті. Попри положення статті 10 Закону України «Про інформацію» зобов'язує органи місцевого самоврядування інформувати про свою діяльність і прийняті рішення [7], є деякі проблеми: лише 21,7% респондентів відповіли «інформує», не зовсім задоволені 27,8% вказали варіант відповіді «швидше інформує», а інша частина відповідей більше належить до не інформованості, а саме 18,3% позначили «вагаюсь відповісти», 24,3% – «недостатньо інформовані», 7,9% – «не інформує» (рис. 1.).

Загалом можна зазначити про позитивну тенденцію, якщо порівнювати з загальнонаціональним опитування міського населення України з 5 по 16 листопада 2014 року на замовлення Асоціації міст України Фондом «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» у співпраці з фірмою «Юкрейніан соціолоджі сервіс», де абсолютна більшість мешканців вважала, що знає про діяльність влади недостатньо – і лише 5,8% дотримувалися протилежної думки [3].

Під час дослідження проаналізовано тенденцію змін ситуації, щодо інформування жителів після впровадження реформи децентралізації, адже отримавши більше повноважень та можливості приймати рішення на регіональному рівні, органи влади несуть як ніколи відповідальність за розвиток своїх територій і повинні бути максимально відкриті перед населенням.

Інструменти, які можуть використовуватися органами влади для інформування жителів відрізняються:

– за правовою та організаційною формою (звіти депутатів і місцевих голів про

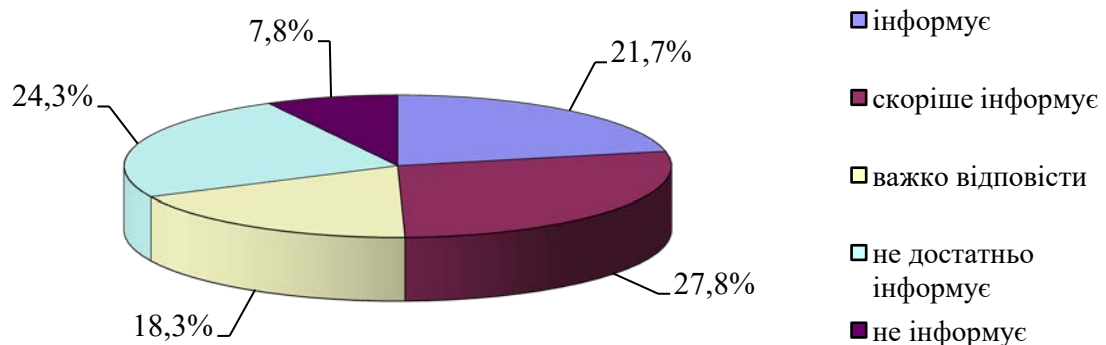

Рис. 1. Розподіл відповідей на запитання: «Оцініть, будь ласка, наскільки ефективно рада (виконавчий орган) інформує своїх жителів про послуги, які надаються в Вашому населеному пункті?»

свою діяльність, інформаційні конференції тощо);

– за кількісним охопленням членів територіальної громади (індивідуальні – особистий контакт; колективні – збори, конференції);

– за характером передачі (усна, документальна, через ЗМІ, Інтернет тощо) [1, с. 291–292].

Слід звернути увагу на позитивні зміни в напрямі інформування з допомогою Інтернет-технологій. Найпопулярнішим методом, згідно з даним опитуван-

ням, є веб-сайти громади (54,8%), які органи влади почали використовувати не так давно, бо до цього просто створювалися сайти, однак інформація була неактуальною. Трохи поступається оголошення в місцевій газеті (48,7%) та соціальні мережі (45,2%), а також інформаційні дошки в приміщенні органів громади (38,3%), зустрічі з головою громади (30,4%), зустрічі з працівниками виконавчого органу (27%), і помітно менше використовують програми на місцевому телебаченні (20%) (рис. 2).

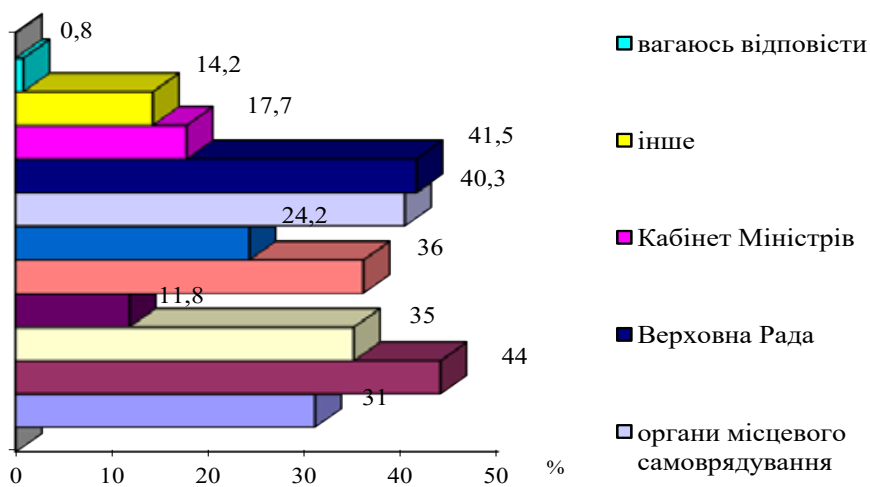

Рис. 2. Розподіл відповідей на запитання: «Які з наведених нижче інструментів використовує ваша рада (виконавчий орган) для інформування?»

Далі було визначено звідки найчастіше беруть інформацію про діяльність влади самі мешканці. 85,2% респондентів зазначили, що основним джере-

лом інформації є інтернет, 31,3% – друзі та родина, 30,4% – сусіди, 27% – телебачення, 25,2% – газети, 13% – радіо (рис. 3).

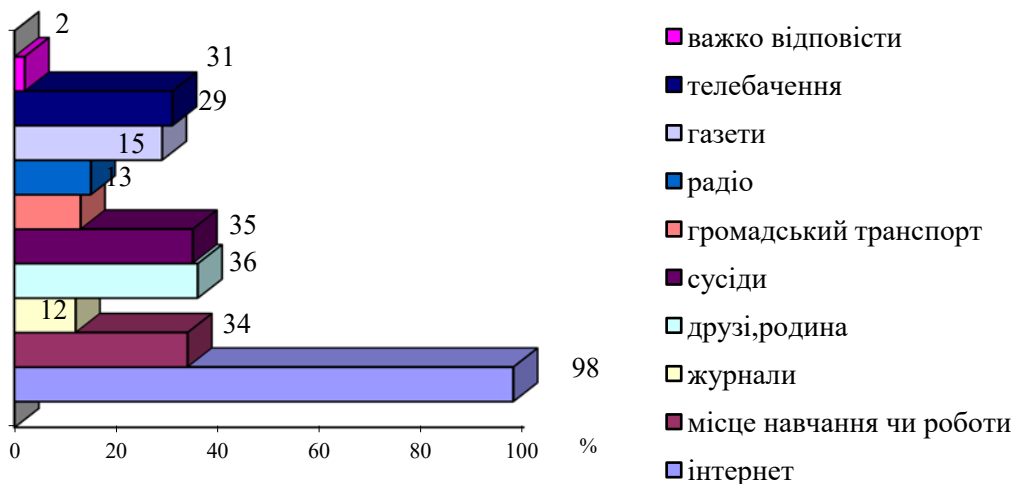

Рис. 3. Розподіл відповідей на запитання: «Назвіть основні ваші джерела інформації про події у Вашому населеному пункті?»

Спостерігається тенденція, коли місцеві влади починають активно впроваджувати офіційні сайти громад, на яких висвітлюють основні події та рішення влади, але наразі важливо в нових трансформаційних реаліях диджитал суспільства розробити портали, де можливо слідкувати за діяльністю комунальних підприємств в реальному часі та мати можливість впливати на рішення. Відповіді респондентів на запитання: «Чи забезпечені Ви інформаційним порталом (сайтом), де можна онлайн стежити за роботою комунальних підприємств, міської (сільської) ради?» поділилися таким чином: 23,7% вважають, що «так» вони забезпечені таким ресурсом, 28,1% – «частково» забезпечені, 36% – відповіли, що не забезпечені таким ресурсом і не мають можливості стежити за роботою комунальних підприємств, 12,3% було «важко відповісти» (рис. 4).

В умовах децентралізації дуже важливо створити механізм, який дає змогу мешканцям впливати на хід виконання

тих чи інших рішень місцевої влади. На жаль 47,4% опитаних вважають, що вони не можуть впливати та позначили «ні», і лише 8,8% респондентів відповіли «так», тобто вони мають важелі для впливу, інші відповіді розподілилися наступним чином 28,1% опитуваних зазначили «частково» та 15,8% – було «важко відповісти» (рис. 5.).

Було б доцільно, аби на даному етапі розвитку української держави саме громадяни були рушіями розвитку свого населеного пункту, але як показали результати дослідження лише 14,9% можуть впливати на розвиток та управління свого населеного пункту, 38,6% респондентів вважають, що «частково», 18,4% вагалася відповісти та 28,1% зазначили, що вони ніяк не можуть впливати на управління свого населеного пункту (рис. 6).

Сьогодні комунікаційні пристрої забрали на себе величезну частину роботи. Користувачі часто використовують їх для роботи з документами та поштою, спілкуванням

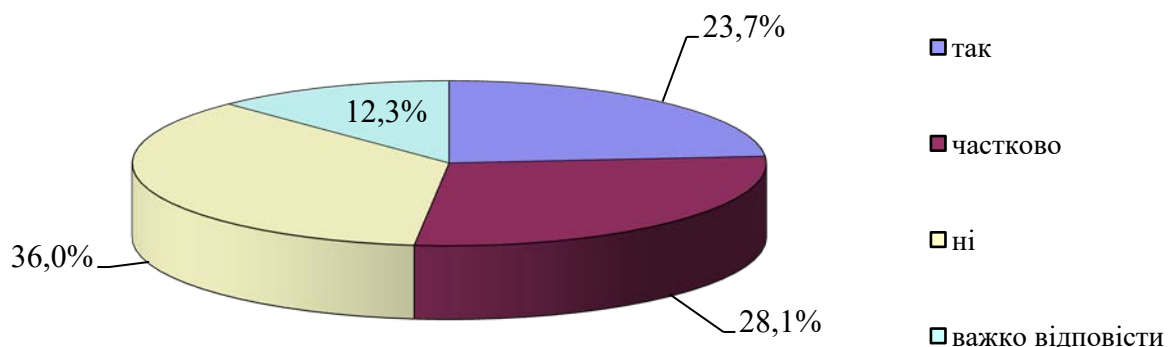

Рис. 4. Розподіл відповідей на запитання: «Чи забезпечені Ви інформаційним порталом (сайтом), де можна онлайн стежити за роботою комунальних підприємств, міської (сільської) ради?»

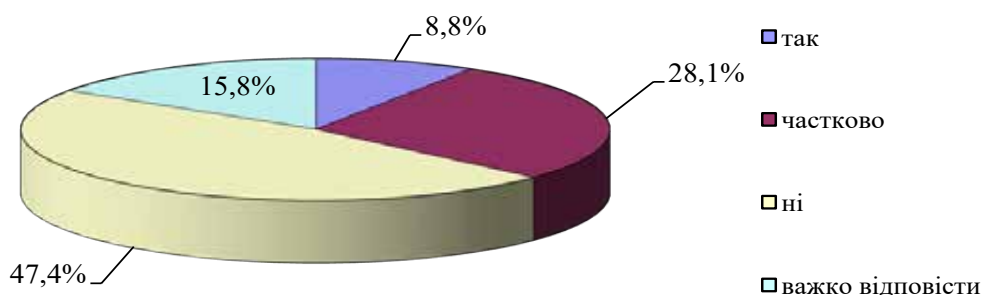

Рис. 5. Розподіл відповідей на запитання: «Чи зможете Ви впливати на хід виконання робіт у вашому населеному пункті?»

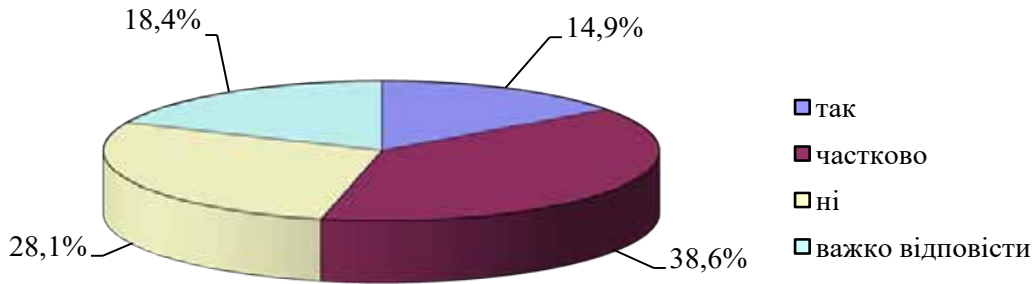

Рис. 6. Розподіл відповідей на запитання: «Як на Вашу думку, Ви особисто маєте можливість впливати на розвиток та управління свого населеного пункту?»

з друзями та родиною. Відповідно, з таким високим рівнем використання комунікаційних пристроїв зростає й асортимент додатків для них. Тому не дивно, що 71,1% опитуваним було б зручно вносити пропозицій до розвитку міста через комунікаційні пристрої, 18,4% – «частково», 5,3% – «важко відповісти», 5,3% – «ні» (рис. 7).

На запитання «Як би вони хотіли вносити пропозиції щодо стану й розвитку інфраструктури міста?» респонденти відповіли наступним чином: більшість вбачають перспективу в онлайн голосуванні через Інтернет з можливістю пропонувати свої варіанти (це може бути офіційний сайт громади, або спеціальний мобільний додаток), деякі зауважили на тому, що

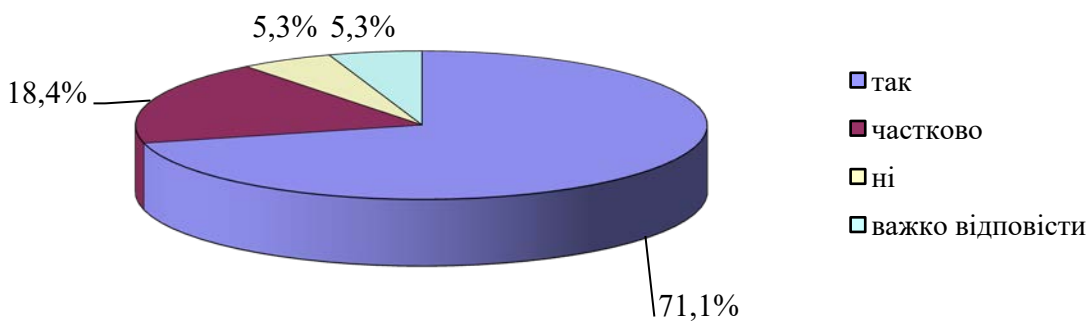

Рис. 7. Розподіл відповідей на запитання: «Як Ви вважаєте, зручно Вам було б мати на Вашому комунікаційному пристрої (телефоні, ноутбучі, комп'ютері) програмне забезпечення для внесення пропозицій щодо стану й розвитку інфраструктури міста?»

в такому випадку повинен бути присвоєний реєстраційний номер або слід проводити авторизацію за паспортом. Меншість опитуваних прагне обговорювати такі питання на зустрічах з представниками органів влади, писати петиції та звернення, а також проводити публічні обговорення, громадські слухання, обговорення проблем на гарячих лініях. Слушно, що опитані звертають увагу на застосування Інтернет-технологій під час обговорень, а саме онлайн-трансляції.

На цьому етапі важливим є усвідомлення органами влади в потребі підготовки до впровадження Smart-технологій, сигналом є абсолютна більшість опитаних (71,9%) тих, хто відповів «так», вважають доціль-

ним запроваджувати Smart-технології до управління їхніми населеними пунктами. А також 24,6% відповіли «частково», вони підтримують впровадження, але не загалом, тільки деякі аспекти. Слід зазначити, що ніхто з респондентів не зробив відмітку «ні», і лише 3,5% вагалися відповісти на нашу думку ці люди просто не досить інформовані з цього приводу (рис. 8).

Також респонденти акцентували увагу на тому, що треба пояснити населенню України що саме розуміється під впровадженням Smart-технологій, а також на яких етапах розвитку централізована інформаційна система може бути ефективною.

Огляд законодавства свідчить, що в Україні не закінчено створення

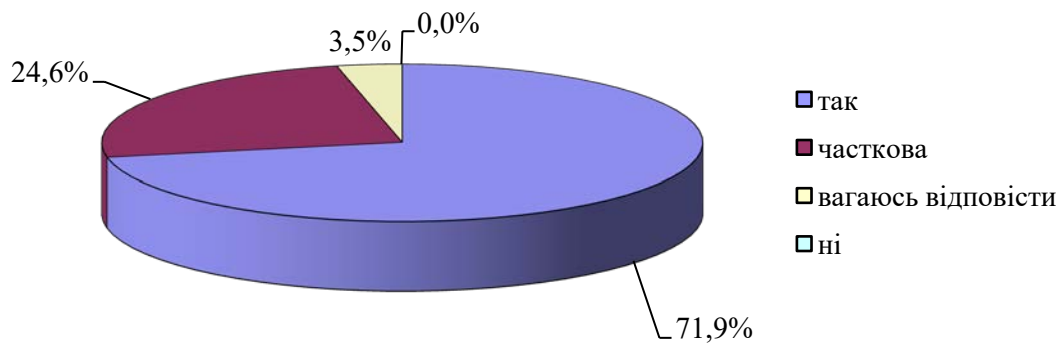

Рис. 8. Розподіл відповідей на запитання: «На вашу думку, доцільно запровадити комунікаційно-інтегровану систему Smart-місто?»

нормативно-правової бази для впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. В Україні прийняті:

– Закон України від 01 червня 2010 року № 2297-VI «Про захист персональних даних» [6];

– Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації» [5];

– Закон «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики для розвитку телекомунікаційних мереж» [4];

– Постанова Верховної Ради України від 31 березня 2016 року «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України» [10];

– Постанова Верховної Ради від 3 липня 2014 року № 1565-VII «Про забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні» [9];

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» [11];

Слушно, що нормативна база для систем інтелектуальне місто (smart city) зведена в каталог міжнародних норм ISO 37120: 2014. Документ передбачає 100 показників, які розміщені в 17 тематичних напрямках, пов'язаних з різними аспектами функціонування міста [14].

З огляду на необхідність оновлення законодавчої бази для розбудови сучасного інформаційного суспільства було б доцільно прийняти, нормативні акти, які стосуються врегулювання питань щодо доступу до інфраструктури, розвитку

електронних довірчих послуг, можливості для органів державної влади користуватися «хмарними» технологіями, а також регулювання та функціонування ринку електронних комунікацій загалом.

Висновки та пропозиції. Отже, на разі невіддільною складовою частиною розвитку суспільства є інформаційно-комунікаційні технології, тому їх впровадження в систему публічного управління є еволюційною складовою частиною розвитку управлінських методів. Сьогодні населення потребує підвищення рівня інформованості щодо діяльності влади у містах, та активно пролонгує застосування Smart-технології управління своїм населеним пунктом, через інформаційні портали або мобільні додатки, що забезпечить прозорість прийняття управлінських рішень та підвищить якість надання адміністративних послуг.

Отримані результати анкетування дають підстави для обґрунтування та визначення основних методів впровадження Smart-технологій в систему публічного управління.

Аналізуючи відповіді респондентів варто наголосити, що серед серйозних проблем, які гальмують налагодження розвитку місцевості є недостатня інформованість громадян, вони не мають можливості оперативно повідомляти органи влади щодо виникнення проблем та впливати на розвиток свого населеного пункту. Слушно, що громадяни вбачають майбутнє за розвитком інтернет-порталів у мобільних додатках з верифікацією через спеціальний код або за паспортом, де вони могли б впливати на рішення влади та стежити за ходом їх виконання.

Таким чином, формування та розвиток інформаційних технологій в Україні, має бути пріоритетним напрямом діяльності, обов'язковим інструментом щодо сприяння розвитку суспільства в усіх його про-явах: додаткові зручності, нові можливо-сті, забезпечують від загроз примітивних маніпуляцій.

Список використаної літератури:

1. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні : монографія. Ін Юре. 2003. 512 с.
2. Бойкова М.В., Ильина И.Н., Салазкин М.Г. Будущее городов. Города как агенты гло-бализации и инноваций. 2011. <https://cyberleninka.ru/article/n/buduschee-gorodov-goroda-kak-agenty-globalizatsii-i-innovatsiy>
3. Галузевий моніторинг № 18. Резуль-тати загальнонаціонального опитування міського населення України та службов-ців органів місцевого самоврядування міст щодо проблем місцевого самовря-дування та ставлення до децентралі-зації влади. *Видання здійснено в рам-ках Проекту USAID «Ініціатива захисту прав та представлення інтересів місце-вого самоврядування в Україні» (ДІА-ЛОГ)* http://auc.org.ua/sites/default/files/mon18_1obkdalynka_tak.pdf
4. Про доступ до об'єктів будівництва, тран-спорту, електроенергетики для розвитку телекомунікаційних мереж : Закон Укра-їни № 1834-VIII від 7 лютого 2017 року. *Відомості Верховної Ради України.* 2017. № 11. Ст. 111.
5. Про доступ до публічної інформа-ції : Закон України від 13 січня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України.* 2011. № 32, Ст. 314.
6. Про захист персональних даних : Закон України від 1 червня 2010 року. *Відомо-сті Верховної Ради України.* 2010, № 34, Ст. 481
7. Про інформацію : Закон України № 2657 від 2 жовтня 1992 року. *Відомості Верховної Ради України.* 1992. № 48. С. 650.
8. Кунанець Н.Е., Небесний Р.М., Мацюк О.В. Особливості формування цілей соці-альних та соціокомунікаційних складо-вих у проектах «розумних міст». *Вісник Національного університету «Львів. Полі-техніка» Серія «Інформаційні системи та мережі».* 2016. № 854. С. 257–274.
9. Про забезпечення розвитку інформацій-ного суспільства в Україні : Постанова Верховної Ради України № 1565-VII від 3 липня 2014 року *Відомості Верховної Ради України.* 2014, № 33, Ст.1163.
10. Про Рекомендації парламентських слу-хань на тему: «Реформи галузі інфор-маційнокомунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору Укра-їни» : Постанова Верховної Ради України від 31 березня 2016 року. *Відомості Вер-ховної Ради України.* 2016, № 17, Ст. 191.
11. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність орга-нів виконавчої влади : Постанова Кабі-нету Міністрів України № 3-2002-п від 4 січня 2002 року. *Відомості Верховної Ради України.* 2002. № 3
12. Чукот С.А. Смарт-сіті чи електронне місто: сучасні підходи до розуміння впровадження е-урядування на місце-вому рівні. *Інвестиції : практика та дос-від.* 2016. № 13. С. 89–93.
13. Cavada M. Do smart cities realise their potential for lower carbon dioxide emis-sions? *Engineering Sustainability : pro-ceedings of the Institution of Civil Engi-neers.* 2016. Vol. 169, issue 6. P. 243–252.
14. ISO 37120: 2014 Sustainable development of communities. *Indicators for city services and quality of life.* <https://www.iso.org/obp/ui#iso:std:iso:37120:ed-1:v1:en>

Maliukhov O. Investigation the potential of modernization of public administration by means of smart technologies

The article analyzes the potential of the modernization of public administration regarding the prospect and the need for the introduction of smart technologies into the work of the authorities.

During the research, the hypothesis that the basis of public administration should be the integration of the latest Smart-technologies in different parts of the settlements has been proved: in particular, provision of a better level of services for the population, reduction of budget expenditures, modernization of infrastructure, energy sector, support for small and medium-sized businesses, improving the quality of health and education, and addressing the ecological problems of settlements. It was noted that the research group, including the author of the article, conducted a sociological study on the creation of a favorable environ-ment for the implementation of the decentralization reform within the Ukrainian state and

---

focused on some aspects related to the modernization of public administration. According to the results of the survey, an assessment was made of the current state of interaction between local government and Ukrainian society. The main problems of inhabitants of Ukraine, their awareness of the activity of the authorities and the ability to influence and control the implementation of local government decisions are generalized. The necessity and prospects of implementation of Smart-technologies in the activity of public administration bodies are found out. A review of the legislation of Ukraine was carried out, which testifies to the incompleteness of the creation of a legal and regulatory framework for the implementation of information and communication technologies. It is stressed that among the serious problems hindering the development of the local area is the lack of citizens' awareness; they are not able to inform the authorities promptly about the emergence of problems and influence the development of their settlement.

Modern society sees the future of the development of Internet portals in mobile applications with verification through a special code or passport, where they could influence the decision of the authorities and monitor the progress of their implementation. It is determined that the formation and development of information technologies in Ukraine should be a priority direction of activity, a compulsory instrument for promoting the development of society in all its manifestations.

Key words: *public administration, smart-technologies, smart-city, local governments, active communities, digital society.*